

BISERIC'A si SCÓL'A.

Fóia bisericésca, scolastica, literara si economica

Iese odata in septemana: DUMINEC'A.

PREȚIULU ABONAMENTULUI.

Pentru Austro-Ungari'a :
Pe unu anu 5 fl.—cr., pe 1/2 anu 2 fl. 50 cr.
Pentru Romani'a si strainetate:
Pe unu anu 14 fr., pe jumetate anu 7 franci.

PREȚIULU INSERTIUNILORU:

Pentru publicatiunile de trei ori ce contienu
cam 150 cuvinte 3 fl.; pana la 200 cuvinte 4 fl.;
si mai sus 5 fl v. a.

Correspondentiele sê se adreseze Redactiunei

„BISERIC'A si SCÓL'A.“

Èr banii de prenumeratiune la
TIPOGRAFI'A DIECESANA in ARAD

Unu bilantiu.

Se implinescu in curend 20 de ani, de cand traim, si lucràm in biseric'a si scól'a nóstra confesionala dupa principiile cùprinse in statutulu organicu.

Si intentiunea acestei legi a fost de sigur, intre altele, cá se inspire in poporu mai multu sentiutu pentru o viétia publica, care viétia, asia credemu noi, cá in genere ori ce viétia publica, se reasuma: intru a pune toti ceea ce putem, si din ceea ce avem câte o mica parte in servitiulú bisericeii si scólei, cá astfeliiu aceste doue sfinte institutiuni se-ne apere de influintiile daunatórie, si in acelasi timp se-ne promoveze, si conduca cu sporiu si cu succesu desvoltarea nóstra ulterióra, seau vorbindu mai la intiellesu: pentru aceea ne-am creat noi prin statutulu organicu o viétia publica-nationala, pentru cá daca s'ar intemplá, cá fratele nostru Petru, seau fratele nostru Pavelu, seau George, seau Ioanu, ar cadé cu voia, seau fara voia in vre unu pecatu, seau in vr'o nefericire, — se fim noi toti cei ce compunem obseca crestinésca, — la spatele lui si cá si unu singuru sufletu cu totii se-i sarim intru ajutoriu, si se nu-lu lasàm, se-se prapadésca, — pentru ca prapadindu-se Petru, seau Pavel, — devenim mai putieni, èr imputienandu-ne suferè intréga obseca crestinésca.

De douedieci de ani, de cand celu putien dupa lege, seau in principiu am inceput a traí si noi bisericésce si crestinésce, multe vor fi fost casurile, in cari Petru, seau Ionulu nostru va fi dat de cutare necazu, seau nefericire; si deci unu bilantiu alu desvoltárii sentiutulu pentru viétia publica l'am poté face numai atunci, daca vom respunde, ca pre câti Petrii si pre câti Paveli, cadiuti in necazu si in nefericire, ii-am ajutat noi cá obseca crestinésca?

Am vediut, ca lui Petru din vin'a lui i-s'a vendut averea in licitatiune publica, am vediut, ca Pavel nu-si póte tramite prunculu la scóla, din motívu, ca n'are cu ce se-lu imbrace.

La câti astfeliiu de Petri am sarit noi cá obseca crestinésca, cá se-lu aperàm, si se n'ajunga se iea in mana băt'a si traist'a cersitoriului? si la câti stfeliiu de Paveli le-am sarit intr'ajutoriu, cá se-le inlesnim a-ii trimete la scóla, cá se invetie carte?

Pecatu mare am avé, daca am crede, si am dice, cá nu s'au intemplat si astfeliiu de casuri. Comune bisericésce multe au luat asupra-le ingrijirea de a inlesni seracului trimiterea prunciloru la scóla, si éra si alte comune bisericésce, si in parte si fondurile nóstre diecesane au sarit in ajutoriu, incât au potut, intru scaparea lui Petru si Pavel, cumperandu-i binele, si facendu-i posibilu, cá prin stradania si omenia cu timpul se si-lu póta rescumperá elu, seau feciorii, seau fetele lui.

Daca ar fi fost numai unu singur casu de acésta natura, si anume unu unicu casu, ca biseric'a ar fi mantuit de ruina pre vre unulu dintre credintiosii nostri, si daca ar fi fost numai unu unicu casu, in carele biseric'a se fi inlesnitu seracului, seau veduvei a-si tramite prunculu la scóla in cursulu celoru 20 de ani din urma, si atunci ar fi nu cascigu, pentru ca am vedé si am afhá barem incoltindú sentiutulu pentru o viétia publica a nóstra. Din norocire inse cunóscem mai multe asemenea casuri; si deci cutezàm a constatá, ca nu inzadar s'au ostenit betranii nostrii, cari ne-au creat statutulu organicu, pentru ca in biseric'a incetu, fórte incet — dar totusi incepte a se desvoltá in noi sentiutulu pentru o viétia publica.

Unu istoricu romanu contimpuránu scrie cu multa intieleptiune si fórte nimerit in istori'a s'a, ca poporulu romanu in multele lui necazuri si lupte pentru esistencia a fost lipsit tocm'a de ceea ce este temelí'a pentru desvoltarea lui culturala, de „aventulu gandirei.“

Nu este deci nici o mirare, daca ne uitàm inapoi, si privim multele necazuri, prin cari am trebuit se trecem, pana cand se putem alcatuí inceputulu vietii tenerei nóstre bisericeii, si daca in acestu pe-

riodu de alcatuire „aventulu gandirei“ n'astre n'a avut destulu glasu si destula putere cá se desvólte si se ridice mai multu sentiulu pentru o viétia publica, cu care semtiu se incepe se sustiene si propaga desvoltarea culturala a popóreloru.

Traiseram adeca pana bine de curend intre impregiurári si in situatiuni, cari semanau cu situatiunea, in carea se gasescu calatorii pre marea desiérta, cand nai'a este in periclu de a-se sparge, si cand lipsindu-le credinti'a de mantuirea intregului, nici unulu nu mai gandesc la ceialalti, ci fiecare cauta se-se scape pre sine.

N'am potut deci, ne-a fost cu neputintia dóra, cá „aventulu gandirei“ pentru desvoltarea sentiului vietii publice se-si faca cursulu si lucrarea s'a.

Pre langa acést'a a mai fost apoi ce a mai fost, si adeca: eram noi toti frati de unu sange si de o mama, dar nu ne pré poteam cunósce destul de bine, eram crestini si fii ai unei'a si aceleiasi biserici, dar nu ne pré poteam semti, si nu ne pré poteam aclimatisá destul de bine in acésta noua situatiune.

Astadi ne cunóschem, pentru ca toti avem unu trecut in viéti'a publica a celoru 20 de ani din urma; si multiemita lui Ddiu „aventulu gandirei“ se desvólta in biseric'a si poporulu nostru, si prin acést'a se desvólta totu mai multu sentiulu pentru o viétia publica a nóstra; ér acésta desvoltare constituiesce partea activa in bilantiulu, pre carele nila'm propusu a face.

Fórte bine, dar acestu bilantiu chiar pentru ca bilantiu este, are si o parte passiva.

Care?

Totu ceea ce impedeca „aventulu gandirei“ pentru o desvoltare spornica si succésa a poporului romanescu si totu ceea ce impedeca „sentiulu pentru o viétia publica,“ fara de care nu esista poporu in lume, carele se-se póta desvólta, — forméza partea passiva in bilantiulu, de carele ne ocupám.

Sunt fara indoiéla multe imprejurárilé, cari impedeca biseric'a si poporulu nostru in calea s'a spre o desvoltare mai repede; dar de sigur acestea au fost mai multe inainte cu 20 de ani, decât astadi. Astadi, ori din ce punctu de vedere vom privi lucrurile, este faptu netagaduitu, ca am pornit binisior pre calea, carea ne conduce tot mai cu succesu a fi aceea ce este idealulu crestinatáti: o biseric'a a poporului si unu poporu alu bisericei.

Computulu.

Prin cóputu se intielege operatiune (lucrare) cu-neri. Si ce se intielege prin numeri? Prin numeri se intielege o cátatime (unime ori multime); va se dica numeri sunt cu cari respundemu la intrebare; cá? cáte? Unu, doi, trei... diece sunt asiadara numeri. Si cum se face acum operatiunea cu numeri? Operatiunea aceea se face combinandu numerii unulu cu altulu: d. e. trei si cu cinci sunt

optu, — doi in siese se afla de trei ori; a combiná astfelu numeri unulu cu altulu insemnéza a face computu ori a socoti.

Numerii potu veni inainte séu singuri, séu legati de óre care obiecte, d. e. patru, siepte, noua, trei mere, cinci cruceri, optu oi.

Numerii ce stau singuri se numescu abtrasi; era cei-ce sunt impreunati cu obiecte se numescu numeri concreti. Computu seu operatiune cu numeri se póte face asiadara si abtrasa si concreta. Ambe felurile da operatiune, asiadara si cea cu numeri abtrasi si cea cu numeri concreti, se baséza pe judecat'a mintii. Din multele esemple de computu inse, ce au facutu ómenii, tot ei au abtrasu au scosunescere reguli, le-au pusu in sistema si asia a formatu cu timpu o sciintia despre numeri, sciinti'a adeca cunoscutia sub numirea Aritmetica (dela aridmós numeru.)

Introducendu-se computulu in scól'a poporala sau introdusu cu elu si Arítmetic'a, tocmai asia precum s'au introdusu si Gramatic'a pentru limb'a materna. Cum se invetia prin Aritmetica computulu e cunoscutu fiecarui'a, carele a cercetatu in viati'a s'avre-o scóla; se dá adeca eleviloru se invetie un'a seu mai multe regule de rostu si apoi se punéu se lucre mai multe esemple intocmai dupa cum stá espusu in regula, — esemplele acelea le lucra elevii firesce fara nici o alta privire, curatu numai dupa regula si pentru regula.

Din o astfelu de lucrare mecanica ce au potutu se resulte alt-cev'a decât unu computu éراسi mecanicu, facutu fara nici o petrundere fara nici o cunoscutia de lucru. Dupa metod'a asta mecanica s'au tractatu computulu in scól'a elementara pana la Pestalozzi, carele operatiunea cu numeri o aduse la bas'a ei cea adeverata, la judecat'a mintii.

Pestalozzi a lepedatu din instructiune tóte regulele abtrase si a introdusu in loculu loru intuitiunea, carea facu epoch'a peste tot in tóta Metodic'a elementara. Prin intuitiune ce e dreptu se delatura mecanismulu; in loculu lui veni inasa cunoscutulu formalismu, dupa care tóte deprinderile, ce se faceau la instructiune, nu aveau de scopu, de cá de a ascuti mintea si de a intari puterea judecati, si pentru scopulu acest'a mediloculu celu mai bunu se credea a fi tocmai operatiunea cu numeri, carea, dupa cum e cunoscutu, se póte face in mii si mii de variatiuni. Din caus'a acést'a si dechiara Pestalozzi insusi, cá operatiunea cu numeri (computulu) e bas'a cea mai sigura pentru cultur'a intelectuala; altii mersera si mai departe ca elu si afirmara cá prin computu, facutu firesce cu pricepere deplina se póte sterni in elevi, mai multu ca prin ori-care alta deprindere, consciinti'a de sine, incredere in poterile sele, simtiu de adeveru, prin urmare, se póte inaintá si cultur'a morala.

Acestea inasa sunt si vor remanea esageratiuni; cáci cand ar fi adeveru in asertiunile de mai sus

atunci speculantii, carii de siguru seiu se faca computulu celu mai acuratu, ar trebui se fia si in viatia cei mai acurati cei mai perfecti, cei mai virtuosii, in scurtu ar trebui se fia ómenii cei mai normali, — ceea ce nu se prea adeveresce prin esperinta.

Apretiuindu dupa cuviintia lucrulu, ce e in intrebare, trebuie se constatámu asiadara, cá e o teoria falsa a pretinde cá computulu ar avea o influintia generala asupr'a culturei spirituale; cáci fie-care obiectu de invetiamentu póte se contribue la aceea numai in parte, dupa calitatea si feluulu seu.

In cánt pentru computu, e constatatu cá elu influintiéza cu deosebire asupr'a facultátií vorbirei si prin aceea totodata si asupr'a judecatii, inse numai daca este aplicatu la referintiele vietii, va se dica, deca se face cu numeri concreti ér nu cu de cei abstrasi.

A intretiese in computulu din scól'a poporala referintiele vietii, cu alte cuvinte a desfasiur'a feluritele operatiuni cu numeri pe bas'a esempleloru luate din viatia, e o cerintia inse, ce trebuie respectata nu numai pentru de a desvolta in elevi facultatea vorbirei, a cugetarei si a judecatii, ceea ce este scopulu formalu alu computulu; ci si din privinti'a scopulu materialu, din privinti'a scopulu practicu alu ace lui'a carele este de a face, ca copii se-si castige cánt mai mare desteritate in operatiunile cu numeri, ce le pretindu trebuintiele vietiei practice.

Din acésta urméza, cá computulu in scól'a poporala, din punctu de vedere atát alu scopulu lui formalu, cánt si alu scopulu lui materialu, este de a se desfasiura neintreruptu cu privire la trebuintiele vietii si cánt se póte de practicu, dedandu-se copii a deslegá intrebárele curatu numai dupa judecat'a mintii.

Metod'a ast'a dupa carea au inceputu in timpulu mai nou a se deprinde elevii scólei poporale la computu, este cea mai simpla si cea mai sigura, pentru-cá e cea mai ratiunala. Ea face de prisosu invetiarea de rostu a atátoru regule si fórmule, care, invetie-le si sciale elevulu cánt de bine, totusi dupa-cese din scóla in vre-o cántiv'a ani nu mai scie nimica din ele, si asia in socotelele ce-i vinu inainte in viatia de multe ori devine a fi mai neajutoritu, ca unulu carele nici n'a auditu vre-odata de regulele Aritmetice si s'au deprinsu numai din capulu loculu de a „cugetá in numeri“ de a face computu dupa judecat'a mintii sale.

Pentru de a pune pe copii in stare, ca ei intru-adeveru se póta face intrebuintiare practica din computulu ce-lu invetia in scóla, se cere asiadara cá invetiatoriulu, lasandu regulele si formele abstrase ale Aritmetice la o parte, se-i dedea din inceputu a face operatiunile cu numeri insusi dupa judecat'a mintii loru, dandu-le indreptare din parte-si numai unde se vede a fi de lipsa, ca se nu retacésca incóce si in colo, ci se mérga inainte spre tinta perfípta.

Astfelu lasandu invetiatoriulu cámpu liberu judecatii eleviloru, cá acei'a unulu si acelasi esemplu se-lu lucre in mai multe tipuri, deprinderile ce le voru face voru servi deodata si scopulu formalu alu computulu adeca desvoltarei judecatii, si scopulu materialu adeca desteritatii in computu; caci e constatatu, cá amendóua scopurile acestea mai multu se ajuta prin aceea ca cu unulu si acelasi esemplu se va opera d. e. in diece moduri, decátu lucrandu-se cu 10 esemple numai intr'unu modu, dupa o regula óre-care. Regulele anca sunt bune si de lipsa chiar pentru ori care lucrare omenésca, inasa numai deaca suntu intielese. A lucr'a dupa o regula, fara de a sci ca pentru ce faci asia si asia, insemnéza a juc'a ca o papsie trasa de drotu in drépta si in sténga.

Unu astfelu de mecanismu omoritoriu de spiritu sau incuibatu mai multu decatu in ori care alt obiectu de invetiamentu in computu, si acésta din caus'a reguleloru aritmetice invetiate de rostu fara nici unu intielesu.

Mechanismulu acesta se póte esilá din scóla numai prin metod'a euristica, dupa carea se conducu copii, ca ei insusi se afle si se faca regule din lucrurile sale proprii.

Metoda euristica este tocmai contraria metodei mecanice dupa carea sau invetiat computulu inainte de acésta cu cánti-va ani; póte in unele locuri si astadi.

(Va urmá.)

Iubileulu de 25 de ani alu Universitátií din Bucuresci.

(Continuare.)

Finea discursulu dlui ministru C. Boerescu.

Universitátele nóstre din Iasi si Bucuresci sunt dintre cele mai tinere ale Europei.

Celebrele universitáti din Salerno si Bólonia, in Itali'a, cari au servitu ca modelu Europei intregi, straluceau inca din Secolii XI—XII.

Universitatea din Parisu s'a creatu la inceputulu secolulu XII, ér cea din Cambridge si Oxford, in Angli'a s'au intemeiatu la inceputulu secolulu XIII.

Asemeneá in Germani'a, Spani'a, Oland'a, universitátele se forméza intre secolii XIII si XV.

Cánd ne amintimu evenimentele istorice ale patriei nóstre, nu ne putem mirá de acést'a târdia aparitiune a universitátilor din Români'a.

La Dunarea-de-josu, ca si in tóta Peninsul'a balcanica, invasiunile barbare au fostu mai multiple si mai desastrose decát in restulu Europei. In intervalu de o miia de ani aprópe, multe neamuri, unele mai barbare ca altele, vinu si se ducu sfarimandu in trecerea loru ori ce urme ale culturei romane de odinióra.

Epoca invasiunii barbariloru nu se sférsiesce in Români'a de cánt pe la jumetatea secolulu XIV, de odata cu aratarea turciloru in Europ'a.

Dela acésta data începù sè se produca marii nostri eroi: Mircea celu betranu, Vladu Tiepesiu, Stefanu celu mare, Petru Raresiu, Mihaiu Vitezulu!

Acesti eroi intrepreindu o lupta uriasa pentru a a-perá independintia tieriei. Acésta lupta inegala slabesce fortiele nòstre si impedece ori-ce desvoltare si progresu.

Cu tóte acestea literile si artele nu sunt cu dese-vêrsire parasite. O parte din societatea româna, setósa de lumina, o cauta pretutindeni, fie in tiara, fie in stre-
inetate.

Asia inca de pe la inceputulu secolului alu XV-lea gasim in Sucév'a, vechi'a capitala a Moldovei, o scóla in-alta de dreptu, intoemitá dupa modelulu celei din Constantinopole, unde se comentéza Basilicalele. Tot atunci Alesandru celu bunu infintiéza o scóla teologica greco-latina-slavona, in care straluci'a, printre altii, vestitulu Grigorie Tiambiacu, Românu din Macedoni'a si scriitoru de frunte alu timpului. Totu pe atunci academi'a din Cracovi'a avea o bursa permanenta pentru tinerii moldoveni.

Dupa caderea Constantinopolului, multi invetiati greci s'au retrasu in tierile române, unde au gasitu la Curtile domniloru onoruri si recompense, in schimbulu serviciiloru ce faceau ca dascali si scriitori. Stefanu celu mare si Neagoe Basarabu, datoiescu cultur'a loru unoru asemenea emigrati. Si este de observatu, cá Neagoe Basarabu, architectu, scrietoriu de frunte si artistu, a fostu pentru Romani'a, dupa judecat'a domnului Hasideu, ceea ce fusese Paricle pentru Greci'a: unu mare civilisatoru alu patriei. Pe când in tierile dela resaritu, tiparirea cârtiloru se socotea ca unu mestesiugu diavolescu, Neagoe Voda nu se sfiesce, câte-v'a diecimi dupa inventiunea tipariului se fundeze la Têrgoviste, pe la 1510, o tipografia, ale cárei produse intrecu, prin luxu, si frumseti'a executiunei, tot ce s'a imprimatu vre odata in Orientu. Evangeli'a slavona a lui Neagoe nu se póte tipári astádi mai bine de cum s'a tipáritu atunci. Tractatele de morala, scrise in românesce de acestu invetiatu principe, partisanu alu filosofiei lui Aristolelu, alcatuescu dupa d. Hasideu, nu numai celu mai vechiu, ci inca si unulu din cele mai mândre monumente ale literaturii nòstre nationale. „Asi dori din sufletu, dice d. Hasideu, ca autorii nostri de astadi se scrie cum scria Neagoe Voda.“

Pe la inceputulu secolului XVI, registrele Universitatiloru din Germani'a, Poloni'a si Itali'a cuprindu numele mai multoru studenti romani, intre cari vedemu si unu principe: pe Ioanu Voda Basarabu.

Petru Voda Cercelu, care studiase in Itali'a, este numeratu printre poetii toscani, — si acésta fericire, dice unu contimporanu, nu o are nici unu principe italianu. Totu pe atunci Logofetulu Luc'a Stroici scrie pentru prima óra românesce cu litere latine; ér cronicarii Nestoru Urechia, fiulu seu Grigore, Mironu Costinu si altii, studiéza in scólele din Poloni'a.

Chiar in Franci'a, la Soborna, gasimu studenti români pe la inceputulu secolului XVI, cum este Petru Mabila, mitropolitulu Kievului si intemeiatorulu primei Academii din Rusi'a. Ca acest'a sunt si alti invetiati români, cari punu in serviciulu Rusiei intinsele loru cunoscintie.

Asia Pavelu Berinda, intemeiatorulu lexicografiei slavone; Nicolae Milescu, istoricu si poliglotu, profesorele lui Petru celu Mare, Dimitrie Cantemiru, sftnicu credinciosu alu acestui'a si care vorbi'a 12 limbi; fiulu seu Antioch Cantemiru, supr'anumitu „Boileau“ alu Nordului.

In secolulu XVII se intemeiéza la Trei-Sfetitie, in Iasi scóla „Vasilaiana“ de catra Vasilie Voda Lupu, celu mai invetiatu principe din Europ'a, dupa cum l'au judecatu contimporanii sei.

Literatur'a bisericésca numera scrietori de frunte: Unu Varlaamu, unu Dositheu in secolulu XVII; unu Antim, Damaschin, Climent, Kesarie, Filaret, Cosma, in secolulu XVII; astadi alti episcopi, mitropoliti, egumeni, traducetori ai cârtiloru bisericesci facu mândri'a bisericeii române.

Toti acesti'a, ca si Udrisite Nasturelu, fratii Greceni, poetii Vacaresci, Samuilu Clain, Petru Majoru, George Sincai, suntu precursorii si adeveratii intemeiatori ai culturii nationale. Dênsii au pregatitu in realitate miscarea de regenerare dela inceputulu acestui secolu, — si numele loru merita se fie amintite intr'o ocaziune atât de solemnă ca eea de astadi.

Universitatea este corón'a edificiului nostru culturalu, dle rectoru. Dela dens'a natiunea astépta victorii ne-interrupte pe campulu litetaturei si sciintiei. Ea este adeveratu focaru alu vietii nòstre morale-intelectuale; si Universitatiei mai alesu, i se cuvine d'a dá o desvoltare puternica generatiuniloru tinere, cari sunt chemate mâne se iá locul celoru cari cadu in munca pentru binele publicu.

Si dvóstra, dloru profesori si colegi, nu trebuie se uitati, cá déca justiti'a si biseric'a sunt fundamentalele oricărui Statu civilisatu, scól'a este incontestabilu podób'a si glori'a natiuniloru; nu trebuie se uitati, cá marirea unu poporu stá in ratiune directa cu prosperitatea scólei, si cá numai conquistele scólei sunt eterne, intocmai cum sunt eterne adeverurile sciintifice.

Mergeti dér curagiosu si hotaritu pe calea progresului! Cresceti tinerimea, ce ve este incredintiata, in amorulu binelui si alu frumosului, in credinti'a a tot ce onoréza omeniema, si fiti incredintiati, cá veti avé aprobarea natiunei si sprijinulu augustului nostru suveranu!

Se trairi, Maiestate, se trairésca M. S. Regin'a si Alteti'a Sa Regala, se trairésca corpulu profesoralu alu Romaniei.

Discursulu dlui Al. Orescu.

Sire! Altetia Regala! Onorata Adunare! Corpulu profesoralu alu invetiamentului superioru din capitala regatului vine prin glasulu meu se arate mai întâiu de tóte, cât de fericiti ne simtimu toti, cá Maiestatea Vóstra a binevoitu se onoreze cu August'a S'a presentia prim'a serbare aniversara a Universitatii nòstre.

Universitatea din Bucuresci, infintiata prin legea constitutiva din a. 1864, implinesce acum alu 25-lea anu din esistenti'a s'a. Acestu periodu de unu patraru de secolu îi consitue unu primu stadiu de virstnicia, pe care

noi l'amu socotitu vrednicu de a fi serbatu, pentru că mai alesu se fia unu prognosticu si unu indemnu la viitorea desvoltare si in florire a inaltului institutu nationalu, in numele cărui'a ca rectoru imi este data onorea de a luá adi cuvântulu.

Desi este scurta pana acum viéti'a legala a Universitáti din Bucuresci, totu-si trebuie se recunoscemu, că ei nu-i lipsescu radecini temeinice, afundate in trecutulu istoriei nóstre. Nu e timpulú acumu si nici pretindu a desgrupá acele redacini si a Vi le presentá cu de amenuntulu in cuventarea mea. Destulu ne va fi se ne aducemu aminte, că inca cu trei si patru sute de ani mai nainte in Tiér'a Romanésca unu Neagoe Basarabu, uceniculu patriarhului Nifonu, a pregatitu insusi educatiunea morala politica si stientifica a mostenitoriului seu la tronulu românescu; că sub domniile luminate ale lui Mateiu Basarabu, Sierbanu Cantecuzino si Constantinu Brancoveanu au fostu dintre Români ómeni cu o inalta cultura, dobândita de ei chiar in patri'a lor, unde ei au respandit'o: astfelu au fostu Udistre Nasturelu, Evstratie logofetulu, fratii Greceni, Constantinu Cantecuzino si altii.

Asemenea trebuie se recunoscemu, ca cu o deosebire cronologica de câti-v'a secolu s'a intemplatulu la noi unu faptu analogu cu acel'a care a respanditu in tóta Europ'a occidentala acelu gustu, acea desvoltare a literiloru si a sciintielorulu, care s'a numitu renascere. Pe atunci, adeca la caderea Constantinopolei sub jugulu aspru alu Mohamedanilorulu, Grecii invetiati au stramutatu sciinti'a cărtilu si scólele lorulu mai alesu in Itali'a. Dar când in se trebuintiele diplomatice ale Portii facura se se imblândiesca óre cum selbataci'a musulmana, Grecii prinsera de nou sufletu in imperiulu otomanu, si atunci când scaunulu domnescu alu României a ajunsu a fi incredintiatu unor voevodi greci mai luminate, precum Mavrocordatii, Ghiculescii, Ipsilantu, Alecsandru Moruz si I. Caragea, scólele din Fanaru trimisera pana pe malurile Dunării, in Capital'a Munteniei, dascáli străini cu cunoscintia de inalta carte, care intemeiara aci, precum au disu istoricii acelorulu timpuri, o noua Atena. Astfelu avemu scire despre hrivolulu lui Grigore Ghica-Voievodu din anulu 1749, care infiintá in Bucuresci pre lângá scól'a slovenésca si o scóla elinésca de invetiaturi filosofice; astfelu scimu, că Constantinu Mavrocordatu la anulu 1761 a asiediatu acea scóla domnésca in manastirea Sfântului Sav'a, aci chiaru e locul unde se inaltia astadi palatulu universitáti; scim inca despre Alexandru Voda Ipsilantu, că la anulu 1785 elu a trimisu pe dascalulu Manusiu Iliadu din Macedoni'a, ca se aduca din Itali'a si Germani'a instrumente scientifice pentru scóla din Bucuresci. In fine, — spre a nu ve osteni cu pré multe reamintiri, — voiu face mentiune numai despre hrivoléle, prin care la 1814 si 1816 Ión Caragea-Voievodu reorganisá scól'a domnésca, indiestrându-o cu profesori greci, care predau literile, umanitátile, filosofi'a si limbile straine. In decursulu acestorulu timpuri s'au vediatu stralucindu in scól'a elinésca din Bucuresci profesori renumiti, cá Lambriu, Comit'a, Vardalah, Neofitu Duc'a si altii.

Invetiaturile predate in tiér'a romanésca de asia multi eruditi elenisti, detera patriei nóstre acea pleiada de

ómeni cu merite mari, unii fii de boeri pamenteni, altii ómeni de rându ai locului, dér toti dedati cu scrierile oratorilorulu si poetilorulu antici, precum chiar si cu óre-care cunoscintie de filosofia si de matematici.

Aci trebuie se constatamulu cu mândria unu faptu, care dovedesce statorniculu simtiementu de patriotismu, de care au fost totdeun'a insufletiti Romanii. Acei discipuli ai scólei grecesci nu intardiara a recunósce, că si Romanii ar puté se aiba scóla in limb'a tierii, pentru că se invetie carte pe copiii lorulu. Pe data atunci efori'a scólelorulu, — si ne pare a fi o datorita sfanta de a aminti aici numele acelorulu barbati, care inca dela inceputu au contribuitu mai cu staruintia la intocmirea si intemeierea scólei romanesci, si de a inchiná prin urmare unei eterne rememorári numele virtuosului metropolitu Dionisie Lupu, ale vornicilorulu Constantinu-Balaceanu si Dinu Golescu, a deverati mecenati ai romanismului, precum si numele eruditulu jurisconsultulu, logofetulu Nastor! — Efori'a scólelorulu, dicemu, dete atunci voe lui Lazaru, dascalulu romanu din Avrigulu Transilvaniei, „se deschida o scóla romanésca de deosebite invetiaturi si sciintie, predate Romanilorulu in limb'a lorulu.“

Cu putienu mai inainté tot acei patrioti luminate chibzuisera se trimita la invetiatura in Austri'a, in Itali'a si in Franci'a pe calugarulu Eufrosinu Poteca, pe Pandele Stamate, reposatu fórte tineru, pe Constantinu Moroiu, pe Simionu Marcovici, si ceva mai in urma pe Petrache Poenaru, care toti acesti'a aveau se studieze filosofi'a, jurisprudenti'a, literatur'a, matematicile si fisic'a. Acesti barbati, precum vom vedé, erau meniti a pune in viitoru bas'a studiilorulu universitare in scólele nationale din Bucuresci.

Pe când ei inca se aflau in streinatate, Lazaru asiedia si densusulu temeli'a invetiamentulu romanescu, capatandu si cá discipulu si ajutoru principalu pe ilustrulu nostru literatu Ioanu Eliade Radulescu. Scól'a lui Lazaru din manastirea sf. Sav'a — de si scurta i-i fú durat'a, — avu inse marele meritu, de a desteptá cu taria in tinerime simtiulu patrioticu. Invetiamentele sale romanesci aprinsera si mai tare iubirea de tíera si inlesnira multu cultivarea limbei nationale. Astfelu se generaliséza si se respandí asupr'a intregii natiuni nepretiiuit'a si nesecat'a avutia, pe care nemuritoriulu patriotu, banulu Ienachitia Vacarescu, cu câte v'a diecimi de ani mai inainte o lasase mostenire urmasilorulu sei, adeca :

„Crescerea limbei romanesci
Si a patriei iubire!“

Dela inchiderea scólei lui Lazaru si pana dupa sosirea tinerilorulu romani trimisi cu stipendii in strainatate, se intinde unu intervalu de restriste si de intunerecu, in care resboiulu si coler'a bantuirá diece ani de á rendulu serman'a nóstra tíera; dér pe la anulu 1830 efori'a scólelorulu, avendu la indemana pe zelosii barbati întorsi din strainatate, inaugurá redeschiderea scólei romanesci in câte v'a sale din hanulu Sierbanu-Voda, pe alu carui locu se inaltia astadi banc'a nationala. Acolo se tienura, — pe langa alte materii de studii inferioare, — si câte v'a prelegeri isolate de filosofiá, de matematici si de literaturi, e-

lena si francesa. Unu anu in urma, Petrache Poenaru fu insarcinatu cu organizarea mai desvoltata a acelei scóle si cu reinstalarea ei in localulu dela Sf. Sav'a, desiartatu de ostirile rusesci. In nou'a programa, aprobata la annlu 1832 de eforii Alexandru Filipescu (Vulpe), Stefanu Balaceanu si Barbu Stirbeiu (fostulu in urma domnitoru), invetiaturile principale cu patru clase si cele superióre cu siese clase erau urmate de cursuri complementare si speciale, adeverate cursuri universitare, in care Simionu Marcoviciu predá retoric'a, Constantinu Moroiu dreptulu romanu, Al. Racovitia dreptulu comercialu, Stefanu Ferechidi dreptulu civilu romanescu si Dimitrie Pavelu (séu Pavlidu) matematicile. In fia-care din anii urmatori sub domni'a lui Alexandru Voda Ghic'a, se mai adaugara si alte clase superióre, unde materii de dreptu fura predate de Constantinu Brailoiu, limb'a si literatur'a elena de George Ioanidi, limb'a latina si filosofii'a de Aug. Treboniu Laurianu.—

Astfeliu in vechi'a scóla din Sf. Sav'a au fost puse intre anii 1832 si 1847 bazele invetiamentului universitaru, predatu in limb'a romanésca, atât cu materii literare si scientifice, cât si cu jurisprudenti'a. Totusi program'a legiurii scolare anexata in regulamentul organicu, programa adresata de generalulu Kiselev, prevediuse, ca invetiamentulu superioru, séu, — precum se exprima dëns'a, — cá invetiaturi complementare si cursuri speciale, mai multe materii inca decât cele pentru care s'au infiintiatu catedre pana la 1848. Intr'adeveru, in cele trei clase complementare ar fi trebuitu dupa lege sè se predee retoric'a, limbile elene si latine, istori'a literaturii, logica si morala, archeologi'a, matematicile, fisic'a si chemi'a; ér in cursurile speciale matematicile superióre si aplicate cu mecanic'a si architectur'a, agricultur'a si cu tóte sciintiele naturale si cu economi'a industrialá, in fine jurisprudenti'a in dreptulu civilu si comercialu, cu procedur'a, cu istori'a dreptului si cu economi'a politica. Erau inca prevedute si cursuri slobode pentru limbile vii.

Este invederatu, cá in mintea legiutoriloru dela 1832 incapase mai multe si mai intinse invetiaturi universitare, decât guvernele de pe atunci au pututu ori au voitu se aplice.

Evenimentele din a. 1848 intrerupseser cursurile pe unu timpu de trei ani; dér la 1851 vechiulu eforu dela 1832, devenitu acum domnu alu tierii, Babu Dimitrie Stirbei, redeschise scólele romanesci in tot principatulu si, — spiritulu seu practic, preocupatu fiindu de necesitatea respandirii invetiaturiloru tehnice, — elu infiintá o scóla de agricultura, un'a de comerciulu si alt'a de ingineri-conductori pentru poduri si siosele, la directiunea càrei'a am avutu eu onórea de a fi chematu.

Tot pe atunci eminentii si multu regretatii nostri colegi Constantinu Bozianu si George Costaforu reincepura cu o notabila autoritate predarea studiiloru juridice in clasele superióre ale scólei din St. Sav'a, primul cu dreptulu romanu, celalaltu cu dreptulu civilu.

Cu doi-trei ani in urma si cu scopu de a implini lips'a de medici, ce se simitá mai alesu in armata, Barbu Stirbei creá la annlu 1855 din indemnulu si sub direc-

tiunea unui medicu francesu, repositulu Carol Davila, care a binemeritatu dela patri'a s'a adoptiva, creá dicu, o scóla secundara de medicina, la care s'au adaugatu in anii urmatori un'a de farmacia si alt'a de art'a veterinara. Se nu uitamu inse a reaminti, cá prim'a initiativa pentru asemeni institutiuni salutare fusese luata inca dela annlu 1842 de venerabilulu dnu Dr. Nicolae Cretiuiescu, secundatu pe atunci de alti doi medici romani, repositii Gusi si George Polizu. Pe acesta i-lu regasimu in pleiad'a mediciloru romani, cari au predatu sciintiele medicale in scól'a infiintata de Davila la annlu 1856 in manastirea Mihaiu-Voda din Bucuresci. Acésta scóla, intemeiata si desvoltata fara intrerumpere, avea se devina cu 13 ani in urma facultatea nóstra de medicina. Dér impreuna cu profesorii ei, numiti pana acum, simtu detori'a se semnalezu cá concucatori la acelasi scopu nu numai pe laudatii doctori Iuliu Barasiu si Stefanu Capsi'a, acum defuncti, dér si pe alti medici, intre cari sunt fostii séu actualii nostri colegi dnii doctori: Nicolae Turnescu, Emanoilu Severinu, Iacobu Felix si Iuliu Teodori, cari stau inca si adi credinciosi invetiamentului nostru medicalu.

Negresitu, cá in fia-care din ramurile sciintifice, de care ne-amn atinsu numai in trecetu, facendu acésta repede nomenclatura, progresele s'ar fi accentuatu cu multu mai tare, déca tier'a nóstra n'ar fi fostu supusa pana in annlu 1859 la multe turburari politice. Cu tóte aceste, mai in tóte directiunile invetiamentulu superioru a urmatu o cale de treptata propasire. In particuláru scól'a de dreptu se putú folosi dela 1857 inainte de luminile respandite intr'ens'a de catra unu profesoru atât de eminentu, cum a fost repositulu Vasilie Boerescu, precum si de contingentele meritorii ce detera scólei defunctii Paulu Vioreanu, Ioanu Strat si alti din actualii nostri colegi, cari sunt astadi inca cei mai vechi profesori dela facultatea de dreptu, precum d-nii Aristidu Pascalu, Constantinu Boerescu, Alexandru Vericeanu, George Danielopolu si George Cantili.

Aceesi cale de perfectionare neintrerupta, cum diseram, a fostu urmata si in scól'a de medicina, ilustrata chiar inainte de inaltiarea ei la gradulu de facultate prin barbati eminenti, cá doctorii Carolu Davila, Alexandru Marcovici. G. Obedenariu, St. Macescu si altii, cari toti ni-au lasatu viua a loru amintire.

Intru ceea ce privesce celelalte doue ale nóstre facultáti, se cuvine se aratam, cá sub domni'a lui Alexandru Voda Cuz'a, la annlu 1863, s'a facutu unu pasu mare catra infiintierea loru. In lun'a lui Octomvre, la distantia de 22 de dile, se infiintá o scóla superióra de sciintie si alt'a de litere. In cea dintaiu figurau ca profesorulu de matematica, de fisica si de istori'a naturala, repositulu Ioanu Falcoianu, impreuna cu d-nii Emanoilu Bacaloglu, Dimitrie Petrescu, Grigorie Stefanescu si celu care are adi multumirea se culega si se Ve arete tóte aceste petri unghiulare ale universitatii nóstre. Colegulu nostru din catedr'a de archeologia, dlui Alexandru Odobescu, pe atunci ministru alu instructiunei publice, îi revine meritulu de a fi creatu acésta scóla superióra de sciintie, pe langa care cu câteva dile mai in urma, suc-

cesorulu seu, neuitatulu poetu Dimitrie Bolintineanu, instituti o scóla superióra de litere. Intrens'a cursurile de limb'a latina, de filosofia, de istori'a universalá si de literatur'a francesá erau incredintiate profesoriloru, acum toti disparuti dintre noi, Augustu Treb. Lauriani, Ioanu Zalomitu, Aronu Florianu si Ulysse de Marsillac. La catedr'a de limb'a si literatur'a elena a fost chiamatu in curendu dupa aceea actualulu decanu alu facultáti de litere, dlu Epaminonda Francudi; ér la cea de chemia din scól'a superióra de sciintie actualulu decanu alu facultáti de sciintie, dlu Alexe Marinu. (Va urmá)

D i v e r s e.

* **Bibliograficu.** Sub tipariu se afla in tipografi'a archidiecesana din Sibiiu „**Cuventari funebrele si memoriale**“ cu unu adausu de „texturi biblice pentru cuventari funebrele“ de *Zacharia Boiu*, asessoru consistorialu etc.

Pretiuulu abonamentulu e **1 fl. 50 cr.** v. a., de exemplaru brosiuratu, — afara de porto postalu. — Abonamente se primescu la tipografi'a archidiecesana si la institutul tipograficu din Sibiiu, apoi la tipografiile: archiepiscopésca din Cernautiu, diecesane din Arad si Caransebesiu, la toti DD. protopresviteri din metropolia, unde pretutindenii sunt depuse prospecte mai detaiate si cóle de abonamente, in fine directu la autorulu in Sibiiu, (strad'a macelariloru Nr. 21.)

Dupa esire, scrierea, carea va cuprinde 17—18 cóle tiparite, se va vinde cu pretiu urcatu.

Lucrările prestate de catra dlu autoriu pre terenulu oratoriei bisericesci ne face se sperámu, ca acésta carte va fi procurata si multu cetita de catra pretimea nóstra.

* **Din „Apicultorulu si Economulu romanu“**, organu periodicu popularu, — ce se da in San-Nicolaulu mare in fiecare luna de doue ori sub redactiunea parintelui Suetoniu Petroviciu a aparut numerulu 2. Pretiuulu acestei foi periodice este pre anulu intregu 2 fl. pre jumetate de anu 1 fl.

* **Himenu.** Dlu Nicolau Chicinu, profesorulu seminariulu diecesanu din Aradu si-serbéza astadi cununi'a cu domnisiór'a Emili'a Cab'a, in sant'a biserica din Nadlacu. — Dlu Georgiu Micleu, elericu absolutu alu eparchiei nóstre si-serbéza astadi cununi'a cu domnisiór'a Iuli'a Iancoviciu, in biserica din Pecic'a-romana. — Dlu Petru Popovici, notariu la judecatori'a cercuala c. r. din Pecic'a, fiulu binemeritatu-lu parochu Popovici din Agrisiu, a incredintiatu in 2/14. Noemvre a. c., cu domnisiór'a Carolin'a, fi'a repausatulu parochu din Curticiu Moise Mladinu. — Felicitá-rile nóstre!

* **Multiamita publica.** Orfanu de tata si de mama, n'am in lume altu ajutoriu, de catu bunavointi'a ómeniloru marinimosi. Ca si alte dáti, astfelu si acum barbati cu simtieminte adeveratu crestinești din opidulu Pesc'a-romana, la indemnulu bravulu parinte Ioan Evutianu in vederea multeloru neajunsuri ale unui tineru

fara sprijinu, mi-au facutu unu daru de 11 fl. 30 cr. in scopulu de a-mi procurá nisce hainitie de iérna. La acésta colecta au contribuit: Ioanu Evutianu, preotu 1 fl. Ioanu Ardeleanu, invetiatoriu 1 fl.; Ioanu Efticiu inv. 1 fl.; Nicolau Barbura, notariu 1 fl. Ved. Elisabet'a Todorescu 1 fl. Efrem Barbu 1 fl. Crisianu Florea 30 cr. Emilia Ciorogariu, invetiatorésa 1 fl.; Pentru comun'a politica: Alexa Igrisianu, jude comunalu 2 fl. Emanuilu Misiciu, jude reg. in pens. 1 fl. Geogiu Petroviciu, 1 fl. La olalta 11 fl. 30 cr. v. a.— Pentru acestu daru maranimos primésca toti binvoitorii contribuenti cea mai caldurósa multiamita publica, poftindu-le toturoru, cá bunulu Dumnedieu se li-resplatésca sacrificiele cu daruri imbelsiugate! — Aradu, 9. Noemvre st. n. 1889. Emanuilu Olteanu, preparadu de curs. II.

† **Necrologu.** Ambrosiu Jurm'a parochu in Batta, in numele seu si alu ficei sale Domnic'a mar. Carabasiu, precum si in numele ginerelelui seu Demetriu Carabasiu, notariu in Batta; si a nepotiloru Iustinianu si Livi'a cu inima franta insciintiadia mórtea fiertatei sale socii, resp. mama, socra si buna, in urm'a unei lungi suferintie in 12 nou l. c. la 12 óre nóptea in anul 54 alu vietii sale, si alu 39-le de casatoria fericita.

Osemintele repausatei se vor inmormentá in 2/14 l. c. la 10 óre a. m. in cintirimulu gr. or. din locu. Batta, in 31. Octomvre, (12. Noemvre) 1889. Fie-i tierin'a usióra!

* **Unu castigu la lotarie.** Norocosulu, care a castigatu marele losu alu espositiei de 500,000 lei se numesce Fransens, belgianu de nascere, locuesce in Parisu de mai multi ani, naturalisatu francesu, insuratu si tata a loru siase copii. Prin munca elu a ajunsu se fie conductoru in imprimari'a Lahou din Parisu. E unu omu de vre- 40 de ani. Elu nu avea decât unu singuru biletu. Nici odata elu nu pusese temeiu pe aceste sianse ale norocului. Biletulu érá inchisu in cuti'a unei mese de lucru, aflata in apartamentulu seu din strad'a Chateau.

Intr'un'a din dilele trecute imprimari'a fiind inchisa din cauza de serbatóre, Fransens, dupa ce-si luá cafeau'a, se puse se lipésca pe unu cartonu nisce gravuri taiate dintr'unu diaru. Pe cand se uscá harti'a, i-veni' idea se consulte list'a cu numerile castigatóre, list'a ce-o cumparase in ajunu. Se duce la masa, scóte biletulu si constata, cá numerulu ce a castigatu e losulu celu are. Scóte tipete de bucurie, copii alérge spre densulu, femeea atrasa de sgomotu sosese de asemenea. Fransens le impartasiesce scirea, soti'a nici nu vrea se créda, pana ce nu plecá si readuse recipis'a biletulu seu, in schimbulu carei'a la 1. Decemvre va incassá sum'a de 500,000 lei, dupa-ce va fi versatu in cass'a statulu 3 la suta, adeca 15,000 lei.

* **Espositi'a universalá.** Inchiderea grandiósei espositiuni din Parisu s'a facutu intr'unu modu solemn u si pomposu. Toti visitatori duc cele mai placute aduceri aminte din metropol'a apusulu, ér geniulu francesu, care a sciutu se inaltie Franci'a intr'unu momentu preste patimile militarismulu va remané pururea viu in paginile istoriei. Parisulu a concentratu dela 6 Maiu a. c. pana

la inchiderea espositiunii lume din tóte pãrțile globului pamentescu. Desi numerulu caletoriloru inca nu se scie definitiv, totusi se presentã o cifra uriasa, daca vom considerã, cã numai englesi au fost o jumetate de milionu. Cã se ne putemu face unu tablou despre banii, câti au ramasu in Parisu, vom amintî, cã numai teatrele au incassatu dela pasagerii streini 15,276,860 franci.

* *Inca unu turnu Eiffel.* Unu ingineru din Marseille se ocupa cu planulu de a ridicã pe vârfulu movelei „Notre-dame de la garde“ unu turnu de 320 metri inaltu, va se dica mai inaltu decãt turnulu Eiffel din Parisu. Din vârfulu acestui turnu unu sóre electricu i-si va reversã radiiele sale asupr'a orasiului si asupr'a portului tienetoru de elu.

C O N C U R S E .

Se escrie concursu de nou pentru deplinrea parochiei vacante de clas'a III. **F-Osierheiu** cu fili'a **Fugheu**, protopresviteratulu Oradii-mari, cu terminu de alegere pe **10 22. Decembrie 1889.**

Emolumintele sunt;

I. Din comun'a matre **F-Osierheiu**:

a) Cas'a parochiala cu intravilanulu pretiuita in 60 fl. — b) 3¹/₄ jugere catastrale pamentu aratoriu, si unu fenatiu 56 fl. — c) Dreptulu de pasiunatu pentru 10 vite, 10 fl. — d) Birulu 12 cubule cucuruзу sfarmatu 60 fl. — e) Dela 40 numeri cate o di de lucru 16 fl. — f) Din stóle 45 fl.

II. Din fili'a **Fugheu**:

g) Intravilanul parochialu computatu in 16 fl. — h) 3¹/₂ jugere catastrale pamentu aratoriu, si unu fenatiu 65 fl. — i) Dreptulu de pasiunatu pentru 5 vite 5 fl. — j) Birulu 7 cubule cucuruзу 35 fl. — k) Dela 25 numeri cãte o di de lucru 10 fl. — l) Din stole 25 fl. Venitululu totalu face 403 fl. v. a.

Recursele ajustate conform prescrielor Stat. org., pana la 4/16. decembre se se trimite subscrisului in Oradea-mare (N. magyar utca 22. sz.) avendu recurintii a se presentã in St. bisericã din **F-Osierheiu**, spre a-si aretã desteritatea in cele bisricesti.

Comitetulu parochialu.

In contielegere cu: **TOM'A PACALA**, m. p., protopresv.

Pentvu deplinrea parochiei vacante de class'a III din **Cheriu**, protopresviteratulu Oradii-mari se escrie concursu cu terminu de alegere pe **26. Noemvre st. v. 1889.**

Emolumintele :

1. Cas'a parochiala cu intravilanu in valóre de 60 fl. 2. Un'a sesiune pamentu aretoriu si fenatiu, constataóre din 36 jugere a) 6 fl. jugerulu 216 fl. 3. Dela 70 Nre cãte 1 mesura bucate a) 1 fl. 25. cr. mesur'a 87 fl. 50 cr. 4. Stolele usuatã, anume: pentru prohodu mare dela 2—5 fl. pentru 12 evangeliu 1 fl. pentru evangeli'a lui Lazaru 1 fl. pentru unu stilpu 1 fl. pentru ertatiuni 1 fl. pentru prohodu micu 1 fl. pentru cununia 3 fl. pentru botezu 40 cr. maslu 1 fl. ofestania 1 fl. acestea anualminte se urca pana la 60 fl. 5. Dreptulu de pasiunatu dupa un'a sesiune pamentu 10 fl. Sum'a 433 fl. 50 cr.

Contributiunea dupa pamentulu parochialu are a o solvi alegendulu preotu.

Recurentii sunt pofiti a-si aterne recoursele ajustate cu documintele recerute subsemnatulu protopopu in Oradea-mare pana inclusive 22. Noemvre st. v. a. c. si a se presentã in vre-o Dumineca ori Serbatóre in biseric'a locala spre a-si aretã desteritatea in cele rituale si in oratori'a bisericésca.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu: **TOM'A PACALA**, m. p. protopopu.

—□—

Prin intrarea in pensiune a invetiatorulu **Georgiu Cioca** din **Beregseu** Comitatu si inspectoranulu Timisorei scóla, clas'a I. din acésta comuna a devenit in vacantia, la carea comitetul parochial escrie concursu cu terminul de alegere pe diua de **21 Noemvre v. a. c.** pe langa emolumintele urmatórie:

In bani 400 fl. v. a. 15 fl. spese pentru scripturistica, 10 fl. spese pentru conferintie; éra in naturale: 1 juger de pament aratoriu, 6 orgii de lemne din cari se va incaldi si scóla, cuartir si gradina. Din acest beneficiu se subtrage anual 100 fl. si 1 orgiu de lemne pe séma pensiunatulu invetiatoriu — pre cât timpu va fi in viétia.

Cei ce doresc a ocupa acest post invetiatoresc, au se documenteze ca au absolvat preparandia, ca posed testimoniul de calificatiune si testimoniul ca au depus esamenul din limba magiara, mai de parte, se documenteze portarea morala. Cei ce vor documenta ca posed cunoscentia notelor si a muziceii vocali, vor avé preferintia.

Recursele astfeliu instruate si adresate comitetulu parochialu din **Beregseu**, sunt a se trimite Mult Onoratulu Domnu Ioah Damsia inspectoru scolar si asesoru consistorialu, per Vinga in Secean pana in 18 Noemvre a. c. avendu recurentii pana atunci in vre-o Dumineca séu serbatóre a se presentã in bisericã din **Beregseu** spre a-si aretã desteritatea in cantarile rituali.

Dat din siedintia comitetulu parochialu straordinariu, tiente in 14/26 Octomvre a. c.

Ioanu Balta, m. p.

Emericu Andreescu, m. p.

pres. com. par.

not. com. par.

In contielegere cu mine: **IOANU DAMSIA**, m. p. inspectoru scolaru.

—□—

In urmarea inaltei dispositiuni a Venerabilulu Consistoriu din 29 Septemvre a. c. Nr. 3895, prin acésta se escrie concursu pentru postul invetiatoresc a cl. II. din **Valcaniu**, inspectoratulu B.-Comlosului, cu terminu de alegere pe **12 24 Noemvre a. c.**

Emolumintele: 200 fl. bani gata, 40 chible grau, 10 fl. pentru scripturistica, 12 fl. 50 cr. pentru conferintie dęca va participa, 2 lantie pament aratoriu, paie cât va cere trebuintia; cortelu liberu cu 2 chilio, camera, tinda, staul si jumetate de gradina, dela inmormentari mici 30 cr. ér dela cele mari 50 cr.

Dela reflectanti se pretinde se produca: testimoniul preparandialu si de calificatiune cu prestatiune buna, de asemenea din limba maghiara si atestatu despre conduita sa de pana acum; nu altcum se se presente in vre-o Dumineca in s. bisericã din **Valcaniu**.

Recursele au ase substerne M. On. Dnu protopresviteru si inspectoru scolaru **Paulu Miulescu** in **Nagy-Komlos**.

Valcaniu in 9 Octomvre 1889.

Comitetulu parochialu

In contielegere cu mine: **PAULU MIULESCU**, m. p. protopresbiter si inspectoru scolaru.

—□—